Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA NIKOLASA EMILIU [*NICHOLAS EMILIOU*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2022. gada 24. februārī [1]

Lieta C-110/21 P

Universität Bremen
pret

Eiropas Pētniecības izpildaģentūru (*REA*)

Apelācijas sūdzība – Eiropas Savienības Tiesas statūtu 19. pants – Neprivileģētu prasītāju pārstāvība tiešās prasības tiesvedībā – Juridiskā pārstāvja un pārstāvētā lietas dalībnieka savstarpējā saikne, kas acīmredzami ietekmē pārstāvja spēju pārstāvēt šo lietas dalībnieku Eiropas Savienības Tiesā – Pārstāvība, ko īsteno universitātes pasniedzējs – Universitātes, kas iesniegusi apelācijas sūdzību, pasniedzējs, kuram ir personīga saistība ar jomu, kas ir tiesvedības priekšmets – Iespēja labot juridiskās pārstāvības nepilnību – Tiesības vērsties tiesā – Ierobežojumi

I. Ievads

1. *Universität Bremen* (Brēmenes Universitāte, Brēmene, Vācija) ir vērsusies Vispārējā tiesā ar lūgumu atcelt lēmumu, ar kuru Eiropas Pētniecības izpildaģentūra (turpmāk tekstā – "*REA*") bija noraidījusi šīs universitātes iesniegtu projekta finansēšanas pieteikumu. Vispārējā tiesa tās prasību noraidīja kā nepieņemamu ar tādu pamatojumu, ka universitātes juridiskais pārstāvis – Brēmenes Universitātes profesors, kam ir īpaši pienākumi saistībā ar attiecīgā projekta īstenošanu, – nav izpildījis neatkarības pienākumu, kas ir jāizpilda neprivileģētu prasītāju juridiskajiem pārstāvjiem [2].

2. Šajā apelācijas tiesvedībā Brēmenes Universitāte lūdz atcelt Vispārējās tiesas lēmumu, apgalvojot, ka minētā tiesa ir pieļāvusi tiesību kļūdu, uz universitātes juridisko pārstāvi attiecinādama neatkarības pienākumu un katrā ziņā neļaudama apelācijas sūdzības iesniedzējai iecelt citu juridisko pārstāvi.

3. Jautājums par juridisko pārstāvju neatkarību Tiesā vai Vispārējā tiesā notiekošā tiesvedībā nav jauns. Neatkarības pienākums tika izstrādāts Eiropas Savienības Tiesas judikatūrā, piemērojot to *advokātiem*, kuri tajā veic pārstāvību. Šajā kontekstā Tiesa būtībā nesen ir precizējusi, ka advokāta neatkarības pienākums nozīmē, ka advokātam nav tādas saiknes ar pārstāvēto pusi, kura *acīmredzami apdraud* viņa spēju pienācīgi rīkoties prasītāja interesēs [3].

[1] Oriģinālvaloda – angļu.

[2] Rīkojums, 2020. gada 16. decembris, *Universität Bremen*/*REA* (T-660/19, nav publicēts, EU:T:2020:633; turpmāk tekstā – "pārsūdzētais rīkojums").

[3] Spriedums, 2020. gada 4. februāris, *Uniwersytet Wrocławski* un Polija/*REA* (C-515/17 P un C-561/17 P, EU:C:2020:73, 64. punkts; turpmāk tekstā – "spriedums *Uniwersytet Wrocławski*").

4. Pārsūdzētajā rīkojumā Vispārējā tiesa ir piemērojusi neatkarības pienākumu *universitātes pasniedzējam*. Skatoties šauri, šī lieta skar jautājumu par to, vai universitātes pasniedzējs var pārstāvēt savu universitāti Eiropas Savienības Tiesā, un, konkrētāk, ja to dara, būdams koordinators un vadītājs zinātniskajā projektā, kuru *REA* ir noraidījusi. Skatoties plašākā kontekstā, šajā lietā Tiesa tiek aicināta vēlreiz precizēt, kādi ierobežojumi ir noteikti attiecībā uz neprivileģētu prasītāju obligāto juridisko pārstāvību Eiropas Savienības Tiesā.

II. Atbilstošās tiesību normas

5. Eiropas Savienības Tiesas statūtu (turpmāk tekstā – "Statūti") 19. pantā ir noteikts:

"Dalībvalstis un Savienības iestādes Tiesā pārstāv katrai lietai iecelts pārstāvis; pārstāvim var palīdzēt padomdevējs vai advokāts.

[..]

Citas puses jāpārstāv advokātam.

Tiesā pārstāvēt kādu pusi vai palīdzēt tai var tikai tie advokāti, kas ir tiesīgi praktizēt dalībvalstu tiesās vai to valstu tiesās, kas ir Eiropas Ekonomikas zonas līguma līgumslēdzējas puses.

[..]

Attiecībā uz šiem padomdevējiem un advokātiem, kas piedalās Tiesas procesos, Tiesai ir pilnvaras, ko parasti piešķir tiesām un ko paredz reglaments.

Augstskolu pasniedzējiem, kas ir to dalībvalstu pilsoņi, kuru tiesību akti dod viņiem tiesības uzstāties tiesā, ir tādas pašas tiesības Tiesā, kādas šis pants piešķir advokātiem."

6. Saskaņā ar Statūtu 21. panta otro daļu "vajadzības gadījumā pieteikumam pievieno aktu, ko prasa atcelt, vai – Līguma par Eiropas Savienības darbību 265. pantā minētos gadījumos – dokumentāru apliecinājumu par to, kurā dienā kāda iestāde atbilstoši minētajiem pantiem tikusi uzaicināta rīkoties. Ja šos dokumentus neiesniedz kopā ar pieteikumu, Tiesas sekretārs lūdz attiecīgo pusi tos iesniegt pieņemamā termiņā, tomēr šādā gadījumā puse nezaudē savas tiesības arī tad, ja dokumentus iesniedz pēc lietas ierosināšanai noteiktā termiņa".

7. Saskaņā ar šo statūtu 53. pantu "Vispārējās tiesas procesu reglamentē III sadaļa [..]". Šajā sadaļā ietilpst Statūtu 19. pants.

8. Vispārējās tiesas Reglamenta 51. pants attiecas uz "pārstāvības pienākumu" un ir šāds:

"1. Lietas dalībnieki ir jāpārstāv pārstāvjiem vai advokātiem saskaņā ar Statūtu 19. pantā paredzētajiem nosacījumiem.

2. Advokātam, kas pārstāv lietas dalībnieku vai palīdz lietas dalībniekam, jāiesniedz kancelejā apliecinošs dokuments par to, ka viņš ir tiesīgs praktizēt dalībvalsts vai citas valsts, kura ir EEZ līguma līgumslēdzēja puse, tiesā.

3. Advokātiem, ja viņi pārstāv privāttiesību juridisko personu, kancelejā ir jāiesniedz šīs personas pilnvarojums.

4. Ja netiek iesniegti 2. un 3. punktā paredzētie dokumenti, sekretārs attiecīgajam lietas dalībniekam nosaka pieņemamu termiņu, kurā šie dokumenti ir jāiesniedz. Ja noteiktajā termiņā dokumenti nav iesniegti, Vispārējā tiesa lemj par to, vai šīs prasības neievērošana prasības pieteikumu vai procesuālo rakstu nepadara formāli nepieņemamu."

9. Vispārējās tiesas Reglamenta III sadaļas 1. nodaļas 2. iedaļa attiecas uz "lietas dalībnieku pārstāvju tiesībām un pienākumiem". Šī iedaļa ietver 52.–56. pantu.

10. Reglamenta 55. pants attiecas uz "aizliegumu piedalīties tiesvedībā". Tajā ir paredzēts:

"1. Ja Vispārējā tiesa uzskata, ka kāda pārstāvja, padomdevēja vai advokāta attieksme pret Vispārējo tiesu, priekšsēdētāju, tiesnesi vai sekretāru nav saderīga ar cieņu pret Vispārējo tiesu vai ar pareizas tiesvedības prasībām vai ka šis pārstāvis, padomdevējs vai advokāts savas tiesības izmanto neatbilstīgi mērķiem, kam tās ir piešķirtas, tad Vispārējā tiesa to norāda attiecīgajai personai. Vispārējā tiesa par to var informēt kompetentās iestādes, kurām ir pakļauta attiecīgā persona. Šīm iestādēm adresētās vēstules kopiju nosūta arī attiecīgajai personai.

2. Tādu pašu iemeslu dēļ Vispārējā tiesa, uzklausījusi attiecīgo personu un izdodot motivētu rīkojumu, jebkurā brīdī var liegt pārstāvim, padomdevējam vai advokātam piedalīties tiesvedībā. Šo rīkojumu izpilda uzreiz.

3. Ja pārstāvim, padomdevējam vai advokātam liedz piedalīties tiesvedībā, to aptur uz laiku, ko nosaka Vispārējās tiesas priekšsēdētājs, lai ļautu attiecīgajam lietas dalībniekam iecelt jaunu pārstāvi, padomdevēju vai advokātu.

4. Saskaņā ar šo pantu pieņemtos nolēmumus var atcelt."

11. Saskaņā ar Vispārējās tiesas Reglamenta 56. pantu III sadaļas 1. nodaļas 2. iedaļas noteikumi attiecas uz "Statūtu 19. panta septītajā daļā paredzētajiem augstskolu pasniedzējiem".

III. Pārsūdzētais rīkojums

12. Brēmenes Universitāte 2019. gada 25. septembrī cēla prasību Vispārējā tiesā, lūdzot atcelt *REA* lēmumu, proti, 2019. gada 16. jūlija Ares(2019) 4590599, ar ko noraidīts piedāvājums, kuru minētā universitāte bija iesniegusi, atsaucoties uz uzaicinājumu iesniegt priekšlikumus H2020-SC6-Governance-2019 (turpmāk tekstā – "apstrīdētais lēmums").

13. *REA* iesniedza iebildi par nepieņemamību, būtībā norādot, ka apelācijas sūdzības iesniedzējas juridiskais pārstāvis neesot neatkarīga trešā persona, jo ir strādājis Brēmenes Universitātē kā profesors. *REA* uzskata, ka viņš acīmredzami nav nošķirts no strīda, jo šis pārstāvis bija sagatavojis un iesniedzis attiecīgo finansējuma pieteikumu, koordinējis un vadījis attiecīgo projektu un bija arī plānots viņam uzticēt būtiskus uzdevumus šajā kontekstā.

14. Brēmenes Universitāte apgalvoja, ka tās juridiskais pārstāvis personīgi neesot bijis ekonomiski ieinteresēts attiecīgajā lietā un ka starp viņu un universitāti nepastāvot pakļautības attiecības. Apelācijas sūdzības iesniedzēja arī paskaidroja, ka tās juridiskais pārstāvis bija uzņēmies juridisko

pārstāvību, darot to kā palīgdarbību. Turklāt, kā norāda Brēmenes Universitāte, nekas neesot liecinājis, ka universitātes un tās juridiskā pārstāvja saistība acīmredzami apdraudētu juridiskā pārstāvja spēju to pārstāvēt. Tas, ka juridiskais pārstāvis ir bijis attiecīgā projekta koordinators, vienkārši parādot to, ka viņam ir tāda pati zinātniska interese par šo projektu kā apelācijas sūdzības iesniedzējai. Brēmenes Universitāte apgalvo – pat ja tās juridiskajam pārstāvim nebija ļauts to pārstāvēt, konstatējums par prasības nepieņemamību kā tiešas sekas esot nesaderīgs ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – "Harta") 47. pantu.

15. Piemērojot Reglamenta 126. pantu, Vispārējā tiesa apstiprināja *REA* izvirzīto iebildi par nepieņemamību un noraidīja prasību kā acīmredzami nepieņemamu, jo nebija ievērota Statūtu 19. panta trešā un ceturtā daļa, kā arī tās Reglamenta 51. panta 1. punkts. Tā arī piesprieda Brēmenes Universitātei segt savus tiesāšanās izdevumus un atlīdzināt *REA* tiesāšanās izdevumus.

16. Pārsūdzētajā rīkojumā Vispārējā tiesa ir atgādinājusi judikatūru par to, ar kādiem nosacījumiem advokāti var pārstāvēt neprivileģētos lietas dalībniekus Eiropas Savienības Tiesā. Atsaucoties uz šo judikatūru, tā norādīja uz neatkarības pienākumu, kas ietverts autonomajā jēdzienā "advokāts" Statūtu 19. panta trešās daļas izpratnē, proti, ka šis pienākums tiek noteikts ne tikai pozitīvi (ar atsauci uz profesijas ētikas pienākumiem), bet arī negatīvi (nedrīkst būt darba attiecību). Tā atkārtoja arī dažādus scenārijus, kuros tika konstatēts, ka juridiskās personas pārstāvība Eiropas Savienības Tiesā tika atzīta par nepieņemamu, jo juridiskais pārstāvis īstenojis pārmērīgas administratīvās un finansiālās pilnvaras attiecībā uz pārstāvēto lietas dalībnieku [4].

17. *In casu* Vispārējā tiesa norādīja, ka Brēmenes Universitātes juridiskais pārstāvis bijis ne tikai darba attiecībās ar apelācijas sūdzības iesniedzēju, pamatojoties uz publisko tiesību aktos noteiktajām attiecībām, bet arī sagatavojis un iesniedzis pieteikumu attiecīgā finansējuma saņemšanai, bijis attiecīgā projekta koordinators un vadītājs un šajā kontekstā viņam bija uzticēti būtiski uzdevumi. No tā Vispārējā tiesa secināja, ka viņam bijusi cieša personiska saikne ar šo lietu un tieša interese tās iznākumā, kas tādējādi apdraudējusi viņa spēju sniegt klientam nepieciešamo juridisko palīdzību pilnīgi neatkarīgi un primāri taisnīguma interesēs [5]. Vispārējā tiesa piebilda, ka plašās pilnvaras, ko īstenojis Brēmenes Universitātes juridiskais pārstāvis, ir kaitējušas viņa kā neatkarīgas trešās personas statusam un šī saikne acīmredzami apdraud šā pārstāvja spēju pārstāvēt apelācijas sūdzības iesniedzēju [6].

18. Attiecībā uz argumentu, ka Brēmenes Universitātei bija jādod iespēja labot savas juridiskās pārstāvības nepilnības, Vispārējā tiesa norādīja, ka šāda nepilnība nav viena no tām, kuras var labot [7].

IV. Tiesvedība Tiesā

19. Šajā apelācijas tiesvedībā Brēmenes Universitāte lūdz Tiesu atcelt pārsūdzēto rīkojumu, nodot lietu atpakaļ izskatīšanai Vispārējā tiesā sprieduma taisīšanai pēc būtības, atzīt, ka juridiskā pārstāvība, ko īsteno attiecīgais universitātes pasniedzējs, ir spēkā, un pakārtoti – atzīt, ka Brēmenes Universitāte ir tiesīga turpināt tiesvedību ar advokātu, kas atbilst Statūtu 19. panta trešās un ceturtās daļas nosacījumiem. Turklāt apelācijas sūdzības iesniedzēja lūdz Tiesu atlikt lēmuma par tiesāšanās izdevumiem pieņemšanu un būtībā norāda, ka tai nebūtu jāsedz izdevumi

4 Pārsūdzētais rīkojums, 18.–24. punkts.

5 Pārsūdzētais rīkojums, 25. punkts.

6 Pārsūdzētais rīkojums, 26. punkts.

7 Pārsūdzētais rīkojums, 40. punkts.

vai vismaz nebūtu jāatlīdzina *REA* izdevumi, kas radušies līdz šim tiesvedības posmam. Turklāt tā norāda, ka summas, ko apelācijas sūdzības iesniedzēja ir samaksājusi *REA* saistībā ar tiesvedību Vispārējā tiesā, tai būtu jāatlīdzina. Brēmenes Universitāte arī aicina, lai Tiesa palīdz rast izlīgumu abām pusēm.

20. Replikas rakstā *REA* lūdz Tiesu noraidīt apelācijas sūdzību un piespriest Brēmenes Universitātei atlīdzināt tiesāšanās izdevumus gan saistībā ar šo apelācijas tiesvedību, gan saistībā ar tiesvedību Vispārējā tiesā.

21. Apelācijas tiesvedībā Brēmenes Universitāte atsaucas uz diviem pamatiem, kas balstīti attiecīgi, no vienas puses, uz Statūtu 19. panta pārkāpumu un, no otras puses, uz Hartas 47. panta un Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk tekstā – "ECPAK") 6. panta 1. punkta pārkāpumu.

22. Ar apelācijas sūdzības pirmo pamatu Brēmenes Universitāte norāda, ka Vispārējā tiesa ir nepareizi interpretējusi Statūtu 19. pantu. Ar šo pamatu tiek izvirzīti trīs galvenie iebildumi, kurus var apkopot šādi.

23. Pirmkārt, apelācijas sūdzības iesniedzēja būtībā apgalvo – tā kā tā ir valsts universitāte, tā ir dalībvalsts publisko funkciju izpildītāja, bet dalībvalsts ir privileģēta prasītāja Statūtu 19. panta pirmās daļas izpratnē. Apelācijas sūdzības iesniedzēja piebilst – tas, ka to pārstāv viens no pasniedzējiem, kas labi pārzina strīda priekšmetu, šai valsts universitātei ir priekšrocība.

24. Otrkārt, apelācijas sūdzības iesniedzēja būtībā apgalvo, ka uz augstskolu pasniedzējiem neattiecas neatkarības pienākums, kas ietilpst autonomajā jēdzienā "advokāts" Statūtu 19. panta trešās daļas izpratnē. Tas tā ir tāpēc, ka augstskolu pasniedzēji demonstrē *de lege* nepieciešamās garantijas, kas citādi tiek prasītas no advokātiem. Juridiskā pārstāvība neietilpst viņu veikto obligāto funkciju skaitā, un viņi nav finansiāli atkarīgi no tās. Tātad šāda pārstāvība ir palīgdarbība, un attiecīgi ir daudz mazāka iespējamība, ka radīsies interešu konflikts. Vienlaikus apelācijas sūdzības iesniedzēja apgalvo, ka saskaņā ar Statūtu 19. panta septīto daļu tās spēja pārstāvēt, tajā skaitā jautājums par interešu konfliktu, ir jāvērtē, ņemot vērā tikai valsts tiesību normas. Atsaucoties uz *Verwaltungsgerichtsordnung* (Vācijas Administratīvā tiesas procesa kodekss) 67. pantu, apelācijas sūdzības iesniedzēja apgalvo, ka tās juridiskais pārstāvis bija pilnvarots to pārstāvēt, jo viņam nav bijis nopietna interešu konflikta, kas to liegtu un kas jebkurā gadījumā var ietekmēt tikai viņa saistības, kuras izriet no profesijas, bet ne viņa spēju to pārstāvēt vai prasības pieņemamību.

25. Visbeidzot, ja Tiesa secinātu, ka attiecīgajam universitātes pasniedzējam ir piemērojams neatkarības pienākums, apelācijas sūdzības iesniedzēja norāda, ka Tiesai būtu jāļauj viņam pārstāvēt Brēmenes Universitāti izņēmuma kārtā. Tā apgalvo, ka tā ir tiesīga atsaukties uz tiesisko paļāvību, ņemot vērā Statūtu 19. panta septītās daļas skaidro formulējumu, tāpēc neatkarības pienākuma piemērošana augstskolu pasniedzējiem ir ļoti negaidīta.

26. Atbildot *REA* norāda – tas, ka Brēmenes Universitāte ir Brēmenes pavalsts sastāvdaļa, nenozīmē, ka tā būtu pielīdzināma Vācijas Federatīvajai Republikai, jo saskaņā ar Tiesas judikatūru reģioni nav uzskatāmi par privileģētiem prasītājiem.

27. *REA* arī apgalvo, ka universitātes pasniedzēji nav nekādā privileģētā stāvoklī salīdzinājumā ar advokātiem. Brēmenes Universitātes argumentācijā nav ņemts vērā fakts, ka saskaņā ar Statūtu 19. panta pirmo un otro daļu tikai privileģētos prasītājus var pārstāvēt pašu darbinieki vai amatpersonas.

28. Šajā kontekstā *REA* norāda, ka saskaņā ar Statūtu 19. panta trešo daļu izstrādātā judikatūra attiecas uz universitātes pasniedzējiem, kas, uzstājoties Eiropas Savienības Tiesā, ir tādā pašā stāvoklī kā advokāti. Atbilstība valsts tiesībām tādējādi nav pietiekams nosacījums, lai secinātu, ka universitātes pasniedzējs var lietas dalībnieku pārstāvēt Eiropas Savienības Tiesā, jo arī universitātes pasniedzējam – tāpat kā advokātam – ir jābūt neatkarīgam. Turklāt nav nozīmes apstāklim, ka attiecīgais universitātes pasniedzējs nav finansiāli atkarīgs no juridiskās pārstāvības, jo Vispārējā tiesa ir secinājusi, ka viņš ir personīgi iesaistīts projektā.

29. Turklāt argumenti, kas minēti, lai parādītu, ka attiecīgajam juridiskajam pārstāvim ir spēja rīkoties uz Vācijas tiesību normu pamata, *REA* ieskatā, ir nebūtiski fakti, kas ir pirmo reizi sniegti apelācijas tiesvedības posmā.

30. Visbeidzot, *REA* uzskata, ka Brēmenes Universitāte nevar atsaukties uz tiesisko paļāvību, jo tā nav parādījusi, ka pastāv izņēmuma apstākļi, kādos šāda aizsardzība ir piemērojama.

31. Ar apelācijas sūdzības otro pamatu, kas ir izvirzīts pakārtoti, Brēmenes Universitāte apgalvo, ka Vispārējā tiesa nav ievērojusi Hartas 47. pantā un ECPAK 6. panta 1. punktā ietvertās tiesības tikt uzklausītam, kad tā nebija informējusi universitāti par to, ka juridiskās pārstāvības apgalvotās nepilnības dēļ prasība tiktu atzīta par nepieņemamu, un arī tad, kad tā nedeva apelācijas sūdzības iesniedzējai iespēju iecelt citu juridisko pārstāvi. Apelācijas sūdzības iesniedzēja norāda, ka Vispārējai tiesai būtu bijis jāizvērtē lieta, ne tikai ņemot vērā Reglamentu, bet arī pienācīgi izvērtējot pamattiesības tikt uzklausītam. Šajā kontekstā apelācijas sūdzības iesniedzēja atsaucas uz ģenerāladvokāta M. Bobeka [*M. Bobek*] secinājumiem apvienotajās lietās *Uniwersytet Wrocławski* un Polija/*REA* [8].

32. Brēmenes Universitāte piebilst – pasludinot prasību par nepieņemamu neatbilstošas juridiskās pārstāvības dēļ, tiek pārkāpts samērīguma princips, jo mērķi – pareizu tiesvedību – varētu sasniegt ar mazāk apgrūtinošiem līdzekļiem. Brēmenes Universitāte norāda uz apdraudējumu, ko šāds lēmums rada gan apelācijas sūdzības iesniedzējai, gan tās juridiskajam pārstāvim. Tā norāda, ka tai ir piespriests atlīdzināt *REA* tiesāšanās izdevumus 12 000 EUR apmērā, savukārt tās juridiskajam pārstāvim draud regresa prasība no universitātes puses.

33. Visbeidzot, apelācijas sūdzības iesniedzēja apgalvo – ja tai nav tiesību atsaukties uz tiesisko paļāvību, pamatojoties Statūtu 19. panta septītās daļas formulējumu, tiesiskuma princips paredz, ka apelācijas sūdzības iesniedzēja ir jābrīdina par to, ka šīs tiesību normas interpretācija būs pretrunā tās formulējumam, un ir jādod tai iespēja atsākt tiesvedību ar advokātu, kas izpilda neatkarības pienākumu.

34. Atbildes rakstā *REA* noliedz apgalvoto Hartas 47. panta un ECPAK 6. panta 1. punkta pārkāpumu. Tā norāda – Vispārējā tiesa ir secinājusi, ka apelācijas sūdzības iesniedzēja nebija jābrīdina, jo konkrēto aplūkojamās pārstāvības nepilnību nevarēja labot. *REA* uzskata, ka tādēļ tas liedz konstatēt, ka būtu pārkāptas tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā.

[8] C-515/17 P un C-561/17 P, EU:C:2019:774 (turpmāk tekstā – "secinājumi lietā *Uniwersytet Wrocławski*").

35. *REA* arī apgalvo, ka Brēmenes Universitāte nav pierādījusi, ka attiecīgajam ierobežojumam nav leģitīma mērķa, ka tas ir nesamērīgs vai pašā būtībā ietekmē tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību.

V. Vērtējums

36. Attiecībā uz Brēmenes Universitātes izvirzītajiem prasījumiem, kas apkopoti šo secinājumu 19. punktā, jānorāda, ka saskaņā ar Statūtu 61. panta pirmo daļu, kad tiek lemts par apelācijas sūdzību, Tiesa var, īstenojot savu kompetenci, atcelt Vispārējās tiesas attiecīgo lēmumu, ja apelācija ir pamatota, un nodot lietu atpakaļ Vispārējai tiesai vai pati pieņemt galīgo spriedumu attiecīgajā lietā, ja to pieļauj tiesvedības stadija. Kā *REA* ir pareizi norādījusi, Tiesa nevar pasludināt deklaratīvo spriedumu, ko lūdz apelācijas sūdzības iesniedzēja saistībā ar savu juridisko pārstāvību. Attiecībā uz apelācijas sūdzības iesniedzējas prasījumu par izlīguma veicināšanu un neskarot jautājumu, vai Tiesa varētu lemt par to[9], jāatzīmē, ka *REA* katrā ziņā noraida, ka šādu izlīgumu varētu noslēgt. Attiecīgi vērtējumā ir jākoncentrējas uz prasījumu, kurā lūgts atcelt pārsūdzēto rīkojumu.

37. Atgādināšu, ka ar apelācijas sūdzības pirmo pamatu Brēmenes Universitāte būtībā apgalvo, ka Vispārējā tiesa ir kļūdījusies, interpretējot Statūtu 19. pantu. Ar apelācijas sūdzības otro pamatu tā apgalvo, ka ir pārkāptas Hartas 47. pantā noteiktās tiesības vērsties tiesā.

38. Šajos secinājumos minēto iemeslu dēļ uzskatu, ka apelācijas sūdzības pirmais pamats ir daļēji pamatots. Pārsūdzētajā rīkojumā Vispārējā tiesa patiešām ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, nepareizi interpretējot neatkarības pienākumu, kas juridiskajiem pārstāvjiem, kuri uzstājas Eiropas Savienības Tiesā, ir jāievēro (A). Ja Tiesa nepiekristu šajā jautājumā un turpinātu izvērtēt apelācijas sūdzības otro pamatu, uzskatu, ka arī šis pamats ir pamatots. Automātiski pasludinot prasību par nepieņemamu, pamatojoties uz konstatējumu, ka juridiskā pārstāvība neatbilst Statūtu 19. panta prasībām, tiek ierobežotas tiesības vērsties Eiropas Savienības Tiesā, un tas neatbilst samērīguma kritērijam (B).

A. Par apelācijas sūdzības pirmo pamatu – Statūtu 19. panta iespējami kļūdaina interpretācija

39. Lai risinātu apelācijas sūdzības pirmo pamatu, vispirms izvērtēšu apelācijas sūdzības iesniedzējas argumentu, ka būtībā tā ir uzskatāma par privileģētu prasītāju Statūtu 19. panta pirmās daļas izpratnē (1). Pēc tam aplūkošu šā pamata galveno jautājumu par to, vai ir piemērojams neatkarības pienākums apelācijas sūdzības iesniedzējas juridiskajam pārstāvim, lai secinātu, ka, lai arī šis pienākums patiešām viņam ir piemērojams, Vispārējā tiesa to ir interpretējusi nepareizi (2). Pilnīguma labad pievērsīšos apelācijas sūdzības pirmā pamata trešajai daļai, kurā apelācijas sūdzības iesniedzēja lūdz Tiesu gadījumā, ja neatkarības pienākums ir piemērojams attiecīgajam universitātes pasniedzējam (un ja viņš to neizpilda), ļaut viņam pārstāvēt apelācijas sūdzības iesniedzēju šajā lietā izņēmuma kārtā (3).

[9] Pēc analoģijas skat. spriedumu, 2019. gada 11. jūlijs, Komisija/Itālija (Pašu resursi – muitas parāda atgūšana) (C-304/18, nav publicēts, EU:C:2019:601, 75. punkts).

1. Vai Brēmenes Universitāte ir uzskatāma par privileģētu prasītāju?

40. Brēmenes Universitāte apgalvo, ka publiska universitāte ir uzskatāma par dalībvalsts, kas ir privileģēta prasītāja, publisko funkciju izpildītāju. Šo argumentu saprotu tā, ka ar to būtībā tiek apgalvots, ka arī pati apelācijas sūdzības iesniedzēja ir uzskatāma par privileģētu prasītāju Statūtu 19. panta pirmās daļas izpratnē.

41. No šīs tiesību normas izriet, ka privileģētos prasītājus var pārstāvēt to pārstāvji. Tādējādi, ja tiktu uzskatīts, ka apelācijas sūdzības iesniedzēja ir privileģēta prasītāja, pienākums, lai to pārstāvētu "neatkarīgs advokāts", kas izriet no Statūtu 19. panta trešās daļas (vai augstskolas pasniedzējs, kā noteikts šā panta septītajā daļā), tai nebūtu piemērojams.

42. Tomēr, kā norāda *REA*, pat ja tiktu pierādīts, ka Brēmenes Universitāte ir Brēmenes pavalsts sastāvdaļa, tā vēl nav uzskatāma par privileģētu prasītāju, jo saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru valsts zemāka administratīvā līmeņa struktūras nav uzskatāmas par privileģētām prasītājām [10], un tāpēc uz tām attiecas pārstāvības pienākums [11].

43. Atbilstoši tam apelācijas sūdzības pirmā pamata pirmo daļu uzskatu par acīmredzami nepamatotu.

2. Neatkarības pienākuma piemērojamība un tvērums

44. Pievēršoties apelācijas sūdzības pirmā pamata galvenajam jautājumam, atgādināšu Tiesas skaidrojumus lietā *Uniwersytet Wrocławski* attiecībā uz situācijām, kurās ir uzskatāms, ka neprivileģēto prasītāju pārstāvība, ko īsteno *advokāts*, neatbilst neatkarības pienākumam, kas izriet no Statūtu 19. panta *trešās* daļas (a). Ciktāl šā pienākuma mērķis ir nodrošināt pareizu tiesvedību un galvenokārt garantēt, ka tiek ievērotas pārstāvēto lietas dalībnieku intereses, secināšu, ka šis pienākums, kā Vispārējā tiesa nospriedusi pārsūdzētajā rīkojumā, attiecas arī uz neprivileģēto prasītāju pārstāvību, ko *universitātes pasniedzējs* īsteno atbilstoši šīs pašas tiesību normas *septītajai* daļai (b). Pēc tam norādīšu, ka prasītāja juridiskā pārstāvja izvēle ir jāierobežo tikai situācijās, kurās, kā atzinusi Tiesa, juridiskā pārstāvība *acīmredzami apdraud* pārstāvētā lietas dalībnieka intereses (c). Šajā ziņā secināšu, ka Vispārējā tiesa ir kļūdījusies, šo kritēriju piemērodama pārsūdzētajam rīkojumam (d).

a) Spriedums "Uniwersytet Wrocławski"

45. Spriedums *Uniwersytet Wrocławski* ir pasludināts, ņemot vērā visai garu judikatūras virzienu saistībā ar to, kā interpretējama Statūtu 19. panta trešā un ceturtā daļa, kurās ir noteikts pienākums, ka neprivileģētus prasītājus tiesvedībā Eiropas Savienības Tiesā pārstāv "advokāts" [12].

46. No šīs judikatūras izriet, ka šādam "advokātam" ir jāizpilda divi nosacījumi. Pirmkārt, saskaņā ar Statūtu 19. panta ceturto daļu advokātiem ir jābūt tādiem, "kas ir tiesīgi praktizēt dalībvalstu tiesās [..]". Par šā nosacījuma izpildi ir jāpārliecinās, ņemot vērā valsts tiesību aktus. Otrkārt,

[10] Skat. spriedumu, 2020. gada 3. decembris, *Région de Bruxelles-Capitale*/Komisija (C-352/19 P, EU:C:2020:978, 18. punkts un tajā minētā judikatūra).

[11] Skat. Tiesas rīkojumu, 2008. gada 20. februāris, *Comunidad Autónoma de Valencia – Generalidad Valenciana*/Komisija (C-363/06 P, nav publicēts, EU:C:2008:99), un Vispārējās tiesas rīkojumu, 2016. gada 14. novembris, *Dimos Athinaion*/Komisija (T-360/16, nav publicēts, EU:T:2016:694).

[12] Saskaņā ar Tiesas Reglamenta 97. panta 3. punktu šis pienākums neattiecas uz prejudiciālā nolēmuma tiesvedību.

jēdziens "advokāts", ko ietver Statūtu 19. panta trešā daļa, ir jāsaprot kā autonoms Savienības tiesību jēdziens, kas nozīmē, ka advokātam ir neatkarības pienākums, kā to Vispārējā tiesa pareizi atgādinājusi pārsūdzētajā rīkojumā [13].

47. Eiropas Savienības Tiesas judikatūrā neatkarības pienākums tika aplūkots pirmām kārtām, lai definētu advokāta un klienta saziņas konfidencialitātes aizsardzības tvērumu un – tieši tāpat – lai identificētu Komisijas izņemtos dokumentus, uz kuriem ir attiecināma šī konfidencialitātes aizsardzība [14]. Pēc tam tas tika transponēts Statūtu 19. panta kontekstā, lai novērtētu neprivileģēto prasītāju juridiskās pārstāvības pieņemamību un šo prasītāju prasību pieņemamību [15].

48. Spriedumā *Uniwersytet Wrocławski* Tiesa ir precizējusi, kādā apmērā Eiropas Savienības Tiesai būtu jāveic pārbaude, novērtējot, vai konkrēts juridiskais pārstāvis ir izpildījis neatkarības pienākumu.

49. Lai gan Tiesa šajā kontekstā ir atgādinājusi savu iepriekšējo judikatūru, saskaņā ar kuru būtībā advokātu neatkarības pienākums nozīmē, ka neprivileģētos prasītājus nevar pārstāvēt advokāti, kas ir kādā veidā ar tiem saistīti, tā piebilda, ka advokātu neatkarību neapdraud "jebkādas saiknes" esamība starp advokātu un viņa klientu, bet gan tikai tādas saiknes esamība, "kura acīmredzami apdraud viņa spēju nodrošināt viņam uzticēto aizstāvības uzdevumu, cik vien labi iespējams, kalpojot sava klienta interesēm" [16].

50. Balstoties uz to, Tiesa lietā *Uniwersytet Wrocławski* ir secinājusi, ka pretēji tam, ko Vispārējā tiesa nolēmusi minētajā lietā [17], šāds apdraudējums nebija acīmredzams, kad prasītāju – universitāti – pārstāvēja advokāts, kas pasniedz arī lekcijas šajā universitātē, pamatojoties uz līgumu par mācībspēka pienākumu veikšanu. Šajā saistībā Tiesa uzsvēra, ka šis juridiskais pārstāvis nepārstāv Vroclavas Universitāti hierarhisko attiecību kontekstā [18].

b) Vai neatkarības pienākums attiecas uz augstskolu pasniedzējiem?

51. Novērtējot argumentus, kas sniegti apelācijas sūdzības pirmā pamata kontekstā, ir jānoskaidro, vai neatkarības pienākums, kā tas izriet no judikatūras saistībā ar jēdzienu "*advokāts*" Statūtu 19. panta trešās daļas izpratnē, attiecas arī uz *augstskolu pasniedzējiem*, kuru tiesības uzstāties tiesā reglamentē šīs tiesību normas septītā daļa.

52. Lai arī *REA* apgalvo, ka neatkarības pienākums ir attiecināms arī uz augstskolu pasniedzējiem, kas rīkojas juridisko pārstāvju statusā, Brēmenes Universitāte to apstrīd un apgalvo, ka spēja būt par pārstāvi tiesvedībā Eiropas Savienības Tiesā, ciktāl runa ir par augstskolu pasniedzējiem, būtu jānovērtē, ņemot vērā tikai valsts tiesību normas. Tā būtībā paskaidro, ka īpašais statuss, kas augstskolu pasniedzējiem piešķirts uz Vācijas tiesību normu pamata, padara šo neatkarības kritēriju par nebūtisku.

[13] Pārsūdzētais rīkojums, 18. un 19. punkts. Skat. arī spriedumu *Uniwersytet Wrocławski*, 55.–57. punkts un tajos minētā judikatūra.

[14] Spriedumi, 1982. gada 18. maijs, *AM&S Europe*/Komisija (155/79, EU:C:1982:157), un 2010. gada 14. septembris, *Akzo Nobel Chemicals* un *Akcros Chemicals*/Komisija (C-550/07 P, EU:C:2010:512).

[15] Atšķirīgi attiecīgās judikatūras virzieni ir analizēti secinājumos lietā *Uniwersytet Wrocławski*, 37. un nākamie punkti.

[16] Spriedums *Uniwersytet Wrocławski*, 64. punkts.

[17] Rīkojums, 2017. gada 13. jūnijs, *Uniwersytet Wrocławski/REA* (T-137/16, nav publicēts, EU:T:2017:407).

[18] Spriedums *Uniwersytet Wrocławski*, 66. punkts.

53. Lai novērtētu šo argumentu, ir svarīgi noskaidrot, ko nozīmē advokātu neatkarības pienākums kopumā un – jo svarīgāk – konkrēti saistībā ar juridisko pārstāvību Eiropas Savienības Tiesā.

54. Termins "neatkarība" bieži vien tiek minēts kā advokātu profesijas galvenā iezīme [19]. Lai arī tā precīzo saturu dažādās tiesību sistēmās var saprast atšķirīgi, it īpaši atkarībā no tā, kā advokāta loma tiek uztverta tiesvedības plašākā kontekstā, šķiet, tā ir uzskatāma par pamatiezīmi, kas ir šīs pašregulētās profesijas īstenošanas pamatā un kas paredz juridisko konsultāciju sniegšanu, ievērojot konkrētus profesijas standartus un bez jebkāda ārēja spiediena vai neobjektivitātes, ko rada advokāta vai trešo personu personiskās intereses [20]. Ir vispārpieņemts, ka juridiskas konsultācijas būtu jāsniedz pārstāvētā lietas dalībnieka interesēs [21]. Tomēr advokāta neatkarības pienākums nozīmē, ka advokātam ir arī pienākums atteikties izpildīt konkrētus norādījumus, ja to pildīšana būtu pretrunā likuma vai ētikas normām.

55. Šie apsvērumi varētu nebūt nozīmīgi augstskolu pasniedzējiem, kad viņi darbojas šajā statusā, ļoti vienkārša iemesla dēļ, proti, viņu profesija visai acīmredzamu iemeslu dēļ ir visai atšķirīga no advokātu profesijas.

56. Tāpēc, kad runa ir par augstskolu pasniedzējiem, var šķist vilinoši pieņemt, ka Tiesas judikatūra par advokātiem noteikto neatkarības pienākumu Statūtu 19. panta trešās daļas izpratnē nav attiecināma.

57. Tomēr, manuprāt, šis nav pareizais problēmas risināšanas veids, jo apstākļos, kad augstskolas pasniedzējs uzstājas Eiropas Savienības Tiesā, šis pasniedzējs nelasa lekciju, bet gan pārstāv klientu tieši tādā pašā veidā, kā to dara advokāts.

58. Tādējādi, tiklīdz augstskolas pasniedzējs tiek aicināts darboties kā juridiskais pārstāvis Eiropas Savienības Tiesā, viņš nokļūst tādā pašā stāvoklī, kādā ir advokāts, tādā ziņā, ka abiem, šķiet, ir tādi pati loma, proti, pārstāvēt neprivileģētos lietas dalībniekus. To parāda, kā to apgalvo *REA*, Statūtu 19. panta septītās daļas formulējums, saskaņā ar kuru augstskolu pasniedzējiem ir tādas pašas tiesības (un līdz ar to ir izsecināms, ka arī tādi paši pienākumi), kādas šajā kontekstā ir piešķirtas "advokātiem" Statūtu 19. panta trešās daļas izpratnē.

59. Es pilnībā atzīstu, ka iespēja augstskolas pasniedzējam faktiski uzņemties juridiskā pārstāvja lomu var nozīmēt, ka viņam atbilstoši valsts tiesību normām tiek piešķirts īpašs statuss. Varbūt tas nav ļoti izplatīti, bet valsts tiesībās patiešām var būt paredzēta iespēja augstskolu pasniedzējiem nodrošināt vienkāršotu piekļuvi dalībai advokatūrā [22] vai pat piešķirt tiem tiešu iespēju pārstāvēt lietas dalībniekus, kā tas, šķiet, ir Vācijas gadījumā. Taču šādai valsts tiesību īpatnībai attiecībā uz iespēju rīkoties juridiskā pārstāvja statusā nav nozīmes, vērtējot neatkarības pienākumu, kas juridiskajiem pārstāvjiem, tostarp augstskolu pasniedzējiem, kuri saskaņā ar valsts

[19] Secinājumi lietā *Uniwersytet Wrocławski*, 35. punkts.

[20] Skat. *Charter of core principles of the European legal profession & Code of conduct for European lawyers*, Council of Bars & Law Societies of Europe, 2019, 12. lpp., 2.1. punkts.

[21] Turpat, 13. lpp., 2.7. punkts. Skat. tomēr spriedumu, 2021. gada 10. marts, *An Bord Pleanála* (C-739/19, EU:C:2021:185, 29. punkts, lasot to kopsakarā ar 16. punktu), kurā uzsvērta advokātu īpašā loma Īrijas tiesās "veikt tās juridiskās izpētes būtisko daļu, kas nepieciešama tiesvedības pareizai norisei", un tas var nozīmēt arī to, ka ir jāidentificē "informācija, [kas ir] nelabvēlīga nostājai, kuras aizstāvību nodrošina attiecīgais advokāts".

[22] Šķiet, tas tā ir Francijas tiesību aktu gadījumā, kas tomēr tika apspriesti no cita skatpunkta spriedumā, 2020. gada 17. decembris, *Onofrei* (C-218/19, EU:C:2020:1034). Skat. ģenerāladvokāta M. Bobeka secinājumus lietā *Conseil de l'ordre des avocats au barreau de Paris* un *Bâtonnier de l'ordre des avocats au barreau de Paris* (C-218/19, EU:C:2020:716, 4. punkts).

tiesību aktiem ir tiesīgi darboties kā šādi pārstāvji, ir jāievēro, uzstājoties Eiropas Savienības Tiesā. Kā jau tika norādīts, tas ir tāpēc, ka minētais pienākums ir konkrēti piesaistīts viņu veiktajai lomai minētajā tiesā.

60. Kā detalizētāk paskaidrošu turpmākajā izklāstā, pārliecinoties par to, vai kāds juridiskais pārstāvis izpilda neatkarības pienākumu, Eiropas Savienības Tiesa veic atlikušo un ārkārtas pārbaudi, kuras nolūks ir nodrošināt pareizu tiesvedību un it īpaši ievērot prasītāju tiesības, kas izriet no Hartas 47. panta. Tā kā pārbaude tiek vērsta konkrēti uz minētās tiesas procesos pārstāvēto lietas dalībnieku tiesībām, principā nesaskatu iemeslu, kāpēc lai šī pārbaude netiktu veikta attiecībā uz augstskolu pasniedzējiem, kas rīkojas juridiskā pārstāvja statusā.

61. Tomēr paliek galvenais jautājums, tieši kādam būtu jābūt šādas pārbaudes tvērumam. Tagad pievērsīšos šim jautājumam.

c) Acīmredzama apdraudējuma kritērijs

62. Kā minēts šo secinājumu 48. punktā, lietā *Uniwersytet Wrocławski* Tiesa paskaidroja, ka neatkarības pienākums būtu jāsaprot tādējādi, ka tas ir tādas saiknes neesamība, "kura acīmredzami apdraud [juridiskā pārstāvja] spēju nodrošināt viņam uzticēto aizstāvības uzdevumu, cik vien labi iespējams, kalpojot sava klienta interesēm"[23].

63. Ir dažādu veidu apdraudējums, kas var rasties konkrēta juridiskā pārstāvja izvēles rezultātā. No sprieduma *Uniwersytet Wrocławski* izriet, ka apdraudējums, kas attiecas uz Statūtu 19. panta trešajā daļā izstrādātā neatkarības pienākuma novērtējumu, nav vienkārši jebkāds apdraudējums, kas kādam var rasties (iespējams, vājas) advokāta izvēles dēļ, bet gan acīmredzams apdraudējums, kas radies vai var rasties juridiskā pārstāvja un pārstāvētā lietas dalībnieka noteiktas savstarpējās saiknes dēļ.

64. Konkrētāk, Tiesa ir apstiprinājusi, ka iekšējie juriskonsulti nevar izpildīt neatkarības pienākumu[24], jo, kā izriet no attiecīgās judikatūras, viņu profesionālo nostāju "vismaz daļēji ietekmē viņu profesionālā vide"[25]. Tātad šāds scenārijs aplūko vienu no šo secinājumu 54. punktā norādītajiem juridiskā pārstāvja neatkarības aspektiem, kas attiecas uz iespējamo pienākumu atteikties izpildīt konkrētus norādījumus, ja tie ir pretrunā piemērojamām likuma vai ētikas normām. Ja juridiskajam pārstāvim ir paralēli pienākumi, piemēram, pienākumi, kas izriet no darba tiesiskajām attiecībām, tas tiešām var liegt šim juridiskajam pārstāvim iedarbīgi izpildīt šādu pienākumu, tādējādi ietekmējot viņa sniegto juridisko konsultāciju kvalitāti.

65. To paturot prātā, neatkarības pienākuma neizpilde var rasties arī citās situācijās. Parasti tas varētu būt gadījumā, kad attiecībā uz strīda priekšmetu starp juridisko pārstāvi un pārstāvēto lietas dalībnieku pastāv tāda saikne, kas padara pārstāvētā lietas dalībnieka tiesību aizstāvību faktiski iluzoru, jo juridiskais pārstāvis aizstāv citas intereses, nevis klienta intereses.

[23] Spriedums *Uniwersytet Wrocławski*, 64. punkts.

[24] Spriedums *Uniwersytet Wrocławski*, 63. punkts.

[25] Spriedums, 2012. gada 6. septembris, *Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej* un Polija/Komisija (C-422/11 P un C-423/11 P, EU:C:2012:553, 25. punkts; turpmāk tekstā – "spriedums *Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej*").

66. Manuprāt, šādi apsvērumi lika Tiesai neapstiprināt lietā "Trasta Komercbanka"[26] pārmērīgi iecietīgo pieeju, ko pieņēma Vispārējā tiesa[27], kad tā atzina valsts tiesību ietekmi uz pilnvaras atcelšanu, neraugoties uz to, ka šo pilnvaru atcēla prasītājas – bankas – likvidators, kas rīkojās interešu konflikta situācijā. Tiesa norādīja, ka likvidatoru bija iecēlusi valsts struktūra, kas piedalījās procedūrā, kuras rezultātā bankai tika atcelta darbības atļauja un tādējādi tika izraisīta tās likvidācija. Izvērtējot saikni starp valsts struktūru, kas bija iecēlusi likvidatoru, un šo likvidatoru, Tiesa secināja, ka pastāvēja risks, ka šis likvidators Eiropas Savienības Tiesā varētu izvairīties jebkādi apšaubīt aktu, kas izraisījis pārstāvētās lietas dalībnieces likvidāciju, jo šā akta iespējamās atcelšanas rezultātā likvidators tiktu atbrīvots no saviem pienākumiem[28].

67. Līdzīgi, kad Tiesa lietā *Uniwersytet Wrocławski* atsaucās uz juridiskās pārstāvības acīmredzama apdraudējuma jēdzienu, tā bija domājusi acīmredzamas situācijas, kurās nav šaubu, ka juridiskais pārstāvis varētu rīkoties nevis klienta interesēs, bet gan *pretēji* tā interesēm, vai jebkurā gadījumā, kad realitātē viņš varētu aizstāvēt citas intereses. Parasti tas tā varētu būt gadījumā, ja advokāts, pamatojoties uz savām attiecībām ar klientu, var gūt labumu sev uz klienta rēķina var kā citādi rīkoties, radot zaudējumu klientam, vai ja advokāts var izmantot informāciju par klientu trešo personu labā. Tālab, ja nav šādu skaidru scenāriju, pēc noklusējuma priekšnoteikums ir un tam tādam ir jābūt, ka, izvēloties advokātu, pats galvenais ir līgumiskas brīvības un uzticēšanās jautājums.

68. Lai ilustrētu nošķirumu šajā saistībā, juridiskā pārstāvība, ko īsteno tuvs radinieks, kas ir advokāts, visticamāk, interešu konflikta dēļ netiks pieļauta mantojuma procesos, kuros gan advokāts, gan pārstāvētais lietas dalībnieks ir iespējamie mantinieki. Savukārt tas nebūtu problemātiski strīdā ar kaimiņu par ģimenes zemes īpašuma un kaimiņa zemes īpašuma robežas iezīmēšanu. Vai arī cits piemērs – advokāts, kas ir arī tuvs draugs, varētu būt jēgpilna izvēle mantojuma procesos, bet šāda pārstāvība strīdā par zemi būtu problemātiska, ja šis tuvais draugs ir arī attiecīgā zemesgabala īpašnieks. Visbeidzot, ja advokātam ir mazākumlīdzdalība sabiedrībā, kurai ir nepieciešama pārstāvība, viņu, visticamāk, nebūs iespējams izvēlēties šīs sabiedrības un tās mazākumakcionāru prāvā par mazākumakcionāru daļu piespiedu pārdošanu, savukārt šāds advokāts, visticamāk, bez problēmām varēs juridiski pārstāvēt šo uzņēmumu tiesvedībā par atbildību par ražojumu, ko ierosinājusi trešā persona.

69. Lai arī šo situāciju vērtēšana var atšķirties atkarībā no attiecīgās valsts tiesību sistēmas, visās situācijās nozīme ir ne tikai tam, ka ir jāidentificē noteikta saikne starp juridisko pārstāvi un pārstāvēto lietas dalībnieku, bet ir arī jānovērtē, vai, ņemot vērā strīda priekšmetu, no šīs saiknes ir izsecināms, ka juridiskais pārstāvis nerīkosies vai ne obligāti rīkosies pārstāvētā lietas dalībnieka interesēs.

d) Šā kritērija izmantošana šajā lietā

70. Šajā lietā Vispārējā tiesa ir balstījusies uz diviem konstatējuma elementiem, ka apelācijas sūdzības iesniedzējas juridiskais pārstāvis nav izpildījis neatkarības pienākumu. Šie divi elementi attiecīgi skar divas dažādas neatkarības pienākuma šķautnes, kas minētas šo secinājumu 64. un 65. punktā. Pirmkārt, Vispārējā tiesa pārsūdzētā rīkojuma 25. punktā ir norādījusi, ka juridiskais

[26] Spriedums, 2019. gada 5. novembris, ECB u.c./Trasta Komercbanka u.c. (C-663/17 P, C-665/17 P un C-669/17 P, EU:C:2019:923).

[27] Rīkojums, 2017. gada 12. septembris, *Fursin* u.c./ECB (T-247/16, nav publicēts, EU:T:2017:623).

[28] Spriedums, 2019. gada 5. novembris, ECB u.c./Trasta Komercbanka u.c. (C-663/17 P, C-665/17 P un C-669/17 P, EU:C:2019:923, 60.–62. punkts).

pārstāvis ir darba attiecībās ar Brēmenes Universitāti, balstoties uz publisko tiesību aktos noteikto saikni (1). Otrkārt, tajā pašā punktā Vispārējā tiesa ir norādījusi, ka viņš būtībā ir personīgi saistīts ar strīda jautājumu (2).

1) Juridiskais pārstāvis Brēmenes Universitātes pasniedzēja statusā

71. Kā jau tika minēts, Vispārējā tiesa norādīja, ka apelācijas sūdzības iesniedzējas juridiskais pārstāvis ir bijis "darba attiecībās" ar apelācijas sūdzības iesniedzēju, "pamatojoties uz publisko tiesību aktos noteiktajām attiecībām"[29]. Ciktāl šis apsvērums ir sniegts, tieši izrietot no atsauces uz Tiesas spriedumu *Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej*, kas ietverta pārsūdzētā rīkojuma iepriekšējā punktā, un tā kā nav sniegti sīkāki iemesli, varētu šķist, ka Vispārējā tiesa attiecīgā universitātes pasniedzēja situāciju ir ierindojusi nodarbināto (štata) advokātu kategorijā, un šādu advokātu neatkarību Tiesa tik tiešām bija noraidījusi, ņemot vērā risku, ka viņu profesionālo nostāju "vismaz daļēji ietekmē viņu profesionālā vide"[30], kā jau tika atgādināts.

72. Neatkarīgi no tā, ka universitātes pasniedzēja kā apelācijas sūdzības iesniedzējas juridiskā pārstāvja lomas publisko tiesību statusa darba attiecību raksturs var atšķirties no štata advokāta darba attiecību rakstura, uzskatu, ka pārsūdzētajā rīkojumā Vispārējā tiesa nav ņēmusi vērā faktu, ka juridiskā pārstāvība, kā Brēmenes Universitāte apgalvoja Vispārējā tiesā (un kā tika apgalvots šajā tiesvedībā), nav to uzdevumu klāstā, kurus apelācijas sūdzības iesniedzējas juridiskais pārstāvis veic universitātes pasniedzēja statusā. Brēmenes Universitāte arī apgalvoja, ka juridiskā pārstāvība tādējādi nebija saistīta ar universitātes pasniedzēju (kura funkcijās ietilpst tikai pētniecība un pasniegšana) juridiskā pārstāvja statusā un tika īstenota ārpus pakļautības attiecībām.

73. Tādējādi saprotu, ka attiecīgais universitātes pasniedzējs piekrita būt par apelācijas sūdzības iesniedzējas juridisko pārstāvi nevis tādēļ, ka viņam kā vienam no pasniedzējiem attiecībā pret Brēmenes Universitāti būtu pienākums to darīt, bet gan atbilstoši savam lēmumam uzņemties šo pārstāvību, norobežojoties no universitātes pasniedzēja lomas. Tādēļ šajā ziņā viņa situācija fundamentāli atšķiras no situācijas, kad darba tiesiskajās attiecībās esošs juriskonsults pārstāv savu darba devēju, tādā ziņā, ka šādā gadījumā juridiskā pārstāvība ir viņa darba pienākumu sastāvdaļa un par to lemj darba devējs.

74. Šā iemesla dēļ šī lieta, manuprāt, ir salīdzināma ar situāciju, saistībā ar kuru tika pieņemts spriedums *Uniwersytet Wrocławski*. Minētajā lietā arī bija iesaistīts juridiskais pārstāvis, kas pasniedza universitātē, kuru viņš pārstāvēja Eiropas Savienības Tiesā. Tiesa gan, viņš nebija pasniedzējs ar pilnu slodzi, bet uz līguma pamata veica mācībspēka pienākumus. Tomēr iemesls, uz kuru atsaucās Tiesa, izslēdzot neatkarības pienākuma neizpildi, bija tas, ka viņš "nenodrošināja Vroclavas Universitātes interešu aizstāvību, būdams ar to saistīts ar pakļautības saikni"[31].

75. Atbilstoši šo secinājumu 64. punktā minētajam galvenais jautājums šajā kontekstā tiešām ir šāds, vai juridiskai pārstāvībai var kaitēt pienākumi, kas ir saistoši juridiskajam pārstāvim, ņemot vērā viņa īpašo saikni ar pārstāvēto lietas dalībnieku, piemēram, saikni, kas izveidota, pamatojoties uz darba līgumu. Ciktāl neatkarības pienākums nozīmē pienākumu atteikties izpildīt

[29] Pārsūdzētais rīkojums, 25. punkts.

[30] Spriedums *Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej*, 25. punkts.

[31] Spriedums *Uniwersytet Wrocławski*, 66. punkts.

norādījumus, ja tie ir pretrunā ētikas normām, šā pienākuma iedarbīgu īstenošanu var apgrūtināt pienākums veikt juridisko pārstāvību konkrētā veidā vai ar īpašu saturu, kā to pieprasījis, piemēram, darba devējs.

76. No Brēmenes Universitātes argumentiem, kurus tā izvirzīja tiesvedībā Vispārējā tiesā un arī šajā apelācijas tiesvedībā, izriet, ka attiecīgais universitātes pasniedzējs nerīkojās kā štata advokāts, proti, kā tās juridiskā departamenta loceklis, bet gan kā persona, kuras statuss ļauj tai pārstāvēt lietas dalībniekus tiesās un kura nolēma uzņemties šo lomu neatkarīgi no tā, ka ir universitātes pasniedzēja amatā. No šiem argumentiem arī izriet, ka attiecīgā juridiskā pārstāvība netika īstenota pakļautības attiecību ietvaros, ne arī kā citādi to ietekmēja juridiskā pārstāvja jebkuras citas saistības attiecībā pret apelācijas sūdzības iesniedzēju kā vien tās, kas izriet no pašas juridiskās pārstāvības.

2) Juridiskā pārstāvja personīga saistība ar strīda jautājumu

77. Otrs iemesls, kura dēļ Vispārējā tiesa pārsūdzētajā rīkojumā secināja, ka Brēmenes Universitātes juridiskais pārstāvis nav izpildījis neatkarības pienākumu, bija saistīts ar to, ka viņš ir koordinējis un vadījis attiecīgo projektu, saistībā ar ko "viņam tika uzticēti būtiski uzdevumi" [32]. Vispārējā tiesa arī piebilda, ka attiecīgais universitātes pasniedzējs ir sagatavojis un iesniedzis pieteikumu par attiecīgo finansējumu. Vispārējā tiesa uzskatīja – tas nozīmē, ka šis pārstāvis bijis tieši ieinteresēts strīda iznākumā, kas tādējādi apdraud viņa spēju sniegt klientam nepieciešamo juridisko palīdzību pilnīgi neatkarīgi un primāri taisnīguma interesēs [33].

78. Ar šiem paziņojumiem Vispārējā tiesa risināja šo secinājumu 65. punktā aplūkoto neatkarības pienākuma aspektu, kas attiecas uz situāciju, kurā juridiskais pārstāvis neaizstāv pienācīgi pārstāvētā lietas dalībnieka intereses, bet faktiski virza citas, piemēram, savas, intereses.

79. Kā saprotu, ja prasība par apstrīdētā lēmuma atcelšanu tiks apmierināta, Brēmenes Universitāte varētu spēt īstenot attiecīgo zinātnisko projektu un vienlaikus tās juridiskais pārstāvis varētu spēt šajā kontekstā rīkoties, piemēram, kā pētniecības grupas vadītājs. Citiem vārdiem, atcelšanas prasības iespējami labvēlīgais iznākums ietekmēs apelācijas sūdzības iesniedzējas izredzes saņemt tās lūgto finansējumu, kas savukārt atbilst tās juridiskā pārstāvja (universitātes pasniedzēja statusā) interesēm, jo no tā būs atkarīgs, vai viņš varēs virzīt un vadīt attiecīgo pētniecības projektu.

80. Tas parāda – kā apelācijas sūdzības iesniedzēja to pati ir skaidri norādījusi –, ka tās juridiskajam pārstāvim ir tādas pašas intereses kā apelācijas sūdzības iesniedzējai. Tādējādi un pretēji tam, ko Vispārējā tiesa ir secinājusi pārsūdzētajā rīkojumā, nesaprotu, kā šāda interešu kopība, kas izriet no juridiskā pārstāvja iesaistes attiecīgajā projektā, var, ja nav citu elementu, likt secināt, ka juridiskā pārstāvība acīmredzami kaitētu Brēmenes Universitātes interesēm. Izklāstā par juridiskā pārstāvja iesaisti attiecīgajā projektā nesaskatu neko tādu, kas liecinātu, ka, pārstāvot Brēmenes Universitāti, viņš faktiski virzītu savas personiskās vai citas intereses, kaitējot apelācijas sūdzības iesniedzējai.

[32] Pārsūdzētais rīkojums, 25. punkts.

[33] Pārsūdzētais rīkojums, 25. un 26. punkts.

81. Es principā neizslēdzu, ka acīmredzama interešu kopība varētu realitātē slēpt būtiskus trūkumus. To paturot prātā, lai gan Vispārējā tiesa pārsūdzētā rīkojuma 26. punktā norāda, ka saikne starp juridisko pārstāvi un apelācijas sūdzības iesniedzēju acīmredzami apdraud šā juridiskā pārstāvja spēju pienācīgi aizstāvēt apelācijas sūdzības iesniedzējas intereses, tā vienkārši nenorāda nekādu informāciju, kas apliecinātu šādu scenāriju.

3. Par to, vai nav ievērotas apelācijas sūdzības iesniedzējas tiesiski pamatotās cerības

82. Ar apelācijas sūdzības pirmā pamata trešo daļu Brēmenes Universitāte apgalvo, ka tās juridiskajam pārstāvim būtu jāļauj to pārstāvēt izņēmuma kārtā, ja Tiesa būtībā secinātu, ka uz šo pārstāvi attiecas neatkarības pienākums (un, kā saprotu, tas nozīmētu, ka viņš nevar pārstāvēt apelācijas sūdzības iesniedzēju šajā lietā). Apelācijas sūdzības iesniedzēja paskaidro, ka tai būtu jāspēj atsaukties uz tiesisko paļāvību, pamatojoties uz Statūtu 19. panta septītās daļas skaidro formulējumu, no kura izriet, kā to norāda apelācijas sūdzības iesniedzēja, ka Tiesas judikatūrā izstrādātais neatkarības pienākums neattiecas uz augstskolu pasniedzējiem.

83. Uzskatu, ka nav vajadzības gari risināt šo iebildi, ņemot vērā manu iepriekš sniegto ieteikumu, no kura izriet – pat ja neatkarības pienākums attiecas uz augstskolu pasniedzējiem, kuri rīkojas atbilstoši Statūtu 19. panta septītajā daļā minētajiem nosacījumiem, tās pareiza interpretācija nozīmē, ka šajā lietā juridiskajam pārstāvim ir jāļauj pārstāvēt apelācijas sūdzības iesniedzēju.

84. Tomēr, ja Tiesa secinātu pretējo, īsumā un pakārtoti paskaidrošu, kādēļ, manuprāt, apelācijas sūdzības pirmā pamata trešā daļa ir uzskatāma par nepamatotu.

85. Kā saprotu, ar šo daļu apelācijas sūdzības iesniedzēja lūdz, lai šajā lietā būtu saistoša atkāpe no lēmuma "atpakaļejošā spēka laikā konkrētajā gadījumā"[34] jeb, citiem vārdiem, atkāpe no tiesību normas, saskaņā ar kuru interpretācija, ko Tiesa sniedz attiecībā uz Savienības tiesību normu (*in casu* Statūtu 19. panta septīto daļu), "izskaidro un vajadzības gadījumā precizē šo tiesību nozīmi un apjomu, kā tās ir vai bija jāsaprot un jāpiemēro no to spēkā stāšanās datuma"[35]. Ar apelācijas sūdzības pirmā pamata trešo daļu Brēmenes Universitāte apgalvo, atsaucoties uz Tiesas spriedumu *Defrenne*[36], ka gadījumā, ja Statūtu 19. panta septītā daļa ir interpretējama tādējādi, ka tā liedz juridisko pārstāvi to pārstāvēt, šāda interpretācija ir negaidīta un tādējādi tā nebūtu jāpiemēro šajā lietā (bet drīzāk turpmākajās lietās).

86. Šajā kontekstā jāatzīmē, ka tad, ja Savienības tiesību normas interpretē prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā, Eiropas Savienības Tiesa izņēmuma kārtā ir pieļāvusi savu nolēmumu iedarbības ierobežošanu laikā[37], ja tas ir nepieciešams tiesiskās drošības interesēs un ja tiek izpildīti divi nosacījumi: pirmkārt, attiecīgās personas rīcībai ir jābūt labticīgai, un, otrkārt, bez laika ierobežojumiem Tiesas nolēmums varētu izraisīt "būtiskus traucējumus"[38].

87. Šajā kontekstā piekrītu *REA*, ka apelācijas sūdzības iesniedzēja nav pierādījusi, ka Statūtu 19. panta septītās daļas interpretācijas rezultātā varētu rasties kādu konkrētu traucējumu risks, kas faktiski liegtu attiecīgajam juridiskajam pārstāvim pārstāvēt apelācijas sūdzības

[34] Ģenerāladvokāta M. Bobeka secinājumi lietā *Cussens* u.c. (C-251/16, EU:C:2017:648, 35. punkts).

[35] Skat., piemēram, spriedumu, 2017. gada 22. novembris, *Cussens* u.c. (C-251/16, EU:C:2017:881, 41. punkts un tajā minētā judikatūra).

[36] Spriedums, 1976. gada 8. aprīlis, *Defrenne* (43/75, EU:C:1976:56).

[37] Skat., piemēram, spriedumus, 1976. gada 8. aprīlis, *Defrenne* (43/75, EU:C:1976:56, 72.–75. punkts); 1990. gada 17. maijs, *Barber* (C-262/88, EU:C:1990:209, 44.–45. punkts); vai 1992. gada 16. jūlijs, *Legros* u.c. (C-163/90, EU:C:1992:326, 34.–36. punkts).

[38] Skat., piemēram, spriedumu, 2015. gada 29. septembris, *Gmina Wrocław* (C-276/14, EU:C:2015:635, 45. punkts).

iesniedzēju [39]. Brēmenes Universitāte vienkārši izvirza šādus jautājumus: tās prasības neizvērtēšana pēc būtības, pienākums segt tiesāšanās izdevumus un regresa prasība, ko apelācijas sūdzības iesniedzēja var ierosināt pret savu juridisko pārstāvi.

88. Šajos apstākļos uzskatu, ka apelācijas sūdzības pirmā pamata trešā daļa ir jāuzskata par nepamatotu.

4. Secinājumi par apelācijas sūdzības pirmo pamatu

89. Ņemot vērā iepriekš minēto, secinu, ka Vispārējā tiesa, nospriežot, ka attiecīgā juridiskā pārstāvja amats Brēmenes Universitātē, kā arī viņa personīgā saistība ar strīda jautājumu acīmredzami apdraud šā pārstāvja spēju labākajā veidā pārstāvēt apelācijas sūdzības iesniedzējas intereses, ir nepareizi interpretējusi neatkarības pienākumu, kas juridiskajam pārstāvim, uzstājoties Eiropas Savienības Tiesā, ir jāievēro, un tādējādi ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā. Šajā ziņā apelācijas sūdzības pirmais pamats ir pamatots.

B. Par apelācijas sūdzības otro pamatu – neatkarības pienākuma neizpildes procesuālās sekas

90. Ar apelācijas sūdzības otro pamatu, ko Brēmenes Universitāte ir cēlusi pakārtoti, apelācijas sūdzības iesniedzēja būtībā apgalvo, ka procesuālās sekas no Vispārējās tiesas izdarītā secinājuma, ka Brēmenes Universitātes juridiskais pārstāvis neatbilst prasītajiem neatkarības standartiem, ir Hartas 47. panta pārkāpums [40].

91. Uzskatu, ka Tiesai nav jāizvērtē šis jautājums, jo, kā jau esmu precizējis iepriekš, apelācijas sūdzības pirmais pamats ir daļēji pamatots.

92. Tomēr pilnīguma labad ieskicēšu, kāpēc, manuprāt, pareizs ir Brēmenes Universitātes apgalvojums, ka ar to, ka tai nav iespējams iecelt jaunu juridisko pārstāvi, lai aizstātu pārstāvi, kuru Vispārējā tiesa pārsūdzētajā rīkojumā atzinusi par tādu, kas neizpilda neatkarības pienākumu, tiek pārkāptas šīs universitātes tiesības vērsties tiesā, kas ir noteiktas Hartas 47. panta pirmajā daļā.

93. Tālab vispirms izvērtēšu, manuprāt, galveno jautājumu šajā kontekstā, proti, prasības automātisku nepieņemamību (1). Pēc tam pievērsīšos papildjautājumam par jauna advokāta iecelšanas tiesisko pamatu (2).

1. Prasības automātiska nepieņemamība

94. Piekrītu *REA*, ka procesuālajos noteikumos nekas nav teikts par jauna advokāta iecelšanu gadījumā, ja sākotnēji ieceltais advokāts neizpilda neatkarības pienākumu.

[39] Šajos apstākļos neuzskatu, ka ir jāanalizē jautājums, vai kritērijs, ko Tiesa izmantojusi prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā, atbildot uz lūgumiem ierobežot laikā savu spriedumu iedarbību, kā tāds ir piemērojams šajā kontekstā.

[40] Brēmenes Universitāte arī norāda uz ECPAK 6. panta 1. punkta pārkāpumu. Kā jau Tiesa ir vairākkārt nospriedusi, tā kā Eiropas Savienība nav pievienojusies pēdējam minētajam aktam, tas nav oficiāli iekļauts Savienība tiesībās. Tāpēc pārsūdzētā rīkojuma pārbaude tiesā ir jāveic, ņemot vērā Hartas 47. pantu. Tālab, piemērojot Hartas 52. panta 3. punktu, saskaņā ar kuru Hartā ir ietvertas tiesības, kas atbilst ECPAK garantētajām tiesībām, un šo tiesību nozīmei un apjomam ir jābūt tādam pašam kā ECPAK noteiktajām tiesībām, ja ne plašākam, ir pienācīgi jāņem vērā ECPAK 6. panta 1. punkts (un arī ECPAK 13. pants), kā arī Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūra saistībā ar šīm tiesību normām.

95. Tomēr tas, ka procesuālajos noteikumos nekas nav teikts, nenozīmē, ka iespējas došana apelācijas sūdzības iesniedzējai aizstāt juridisko pārstāvi, kurš neizpilda neatkarības pienākumu, būtu automātiski pretrunā šiem noteikumiem. Katrā ziņā šajā lietā ir jānovērtē Brēmenes Universitātes argumenti, ka ar pārsūdzētajā rīkojumā pieņemto Vispārējās tiesas Reglamenta interpretāciju tiek pārkāptas apelācijas sūdzības iesniedzējas tiesības vērsties tiesā.

96. Šajā kontekstā vispirms sāktu ar to, ka pienākums pārstāvībai nodrošināt neatkarīgu juridisko pārstāvi ir prasības pieņemamības nosacījums un tādā veidā arī tiesību vērsties tiesā ierobežojums.

97. Noteikti piekrītu Vispārējai tiesai, ka principā "tiesības vērsties tiesā nav absolūtas tiesības"[41]. Tomēr šo tiesību ierobežojumam var piekrist vien tad, ja tas atbilst Hartas 52. panta 1. punktā izklāstītajiem nosacījumiem.

98. Saskaņā ar šīs tiesību normas pirmo teikumu visiem šajā Hartā atzīto tiesību un brīvību izmantošanas ierobežojumiem ir jābūt noteiktiem tiesību aktos un tajos jārespektē šo tiesību un brīvību būtība. Tās otrajā teikumā ir norādīts – ievērojot samērīguma principu, ierobežojumus drīkst uzlikt tikai tad, ja tie ir nepieciešami un patiešām atbilst vispārējas nozīmes mērķiem, ko atzinusi Savienība, vai vajadzībai aizsargāt citu personu tiesības un brīvības.

99. Tā kā šie četri nosacījumi ir piemērojami kumulatīvi, uzskatu, ka ir pietiekami šīs lietas izvērtēšanā koncentrēties uz to, vai pastāv plašas sabiedrības vispārējo interešu mērķi, kurus atzinusi Eiropas Savienība, un uz samērīguma principa ievērošanu.

100. No sprieduma *Uniwersytet Wrocławski* izriet, ka pienākumam pārstāvēt nepriviļģētos prasītājus ir divi mērķi, proti, nodrošināt pareizu tiesvedības norisi un, "galvenokārt", cik vien labi iespējams aizsargāt un aizstāvēt prasītāja intereses[42]. Lai arī Tiesa to norādīja attiecībā uz juridisko pārstāvību, ko advokāts nodrošināja atbilstoši Statūtu 19. panta trešajā daļā izklāstītajiem nosacījumiem, nesaskatu nekādu principiālu iemeslu, kāpēc lai šie paši mērķi nebūtu piemērojami arī saistībā ar juridisko pārstāvību, ko universitātes pasniedzējs nodrošina atbilstoši tās pašas tiesību normas septītajai daļai. Tas ir tādēļ, ka abu veidu juridiskā pārstāvība nodrošina un iedarbīgi dod iespēju nepriviļģētiem lietas dalībniekiem vērsties Eiropas Savienības Tiesā; turklāt augstskolu pasniedzēju statuss tika pielīdzināts advokātu statusam, kā jau esmu norādījis iepriekš[43].

101. Mērķis nodrošināt pareizu tiesvedību, kā arī aizsargāt prasītāja intereses noteiktās situācijās var nozīmēt, ka juridiskais pārstāvis nerīkojas (vai pārstāj rīkoties) kā juridiskais pārstāvis, ja viņš jebkādu iemeslu dēļ nevar atbilstīgi rīkoties lietā vai nespēj labākajā veidā reāli aizstāvēt pārstāvētā lietas dalībnieka intereses.

102. Tādēļ atzīstu, ka šo mērķu sasniegšanai var nākties prasību faktiski pasludināt par nepieņemamu, pat ja tas liegtu to pašu lietu skatīt vēlreiz, jo, ņemot vērā termiņu, kurā ceļama atcelšanas prasība, jaunas prasības celšana faktiski kļūtu neiespējama. Konkrēti, tā tas var būt gadījumā, ja pārstāvētais lietas dalībnieks iebilstu pret Eiropas Savienības Tiesas norādījumu iecelt citu juridisko pārstāvi vai to ignorētu, tādējādi ievērojami aizkavējot vai faktiski nepieļaujot tiesvedības norisi apstākļos, kad sākotnējā juridiskā pārstāvība nerīkotos, lai reāli aizstāvētu

[41] Pārsūdzētais rīkojums, 35. punkts. Līdzīgu paziņojumu ir atkārtoti sniegusi arī ECT. Skat., piemēram, ECT spriedumu, 2014. gada 11. februāris, *Maširević* pret Serbiju (CE:ECHR:2014:0211JUD003067108, 46. punkts un tajā minētā judikatūra).

[42] Spriedums *Uniwersytet Wrocławski*, 62. punkts.

[43] Skat. šo secinājumu 58.–60. punktu.

pārstāvētā lietas dalībnieka intereses. Ciktāl pienākums būt pārstāvētam ir nepriviļģēto prasītāju celtas prasības pieņemamības nosacījums, nepieņemamības pasludināšana ir loģiskas sekas tam, ka šis pienākums nav izpildīts.

103. Tālab, lai arī prasības pasludināšana par nepieņemamu var būt atbilstošs veids, kā risināt situācijas, kurās tiek apdraudēta pareiza tiesvedība vai prasītāja interešu aizsardzība, uzskatu, ka prasības *automātiska* pasludināšana par nepieņemamu pārsniedz to, kas nepieciešams, lai sasniegtu abus šos mērķus.

104. To, ka šajā kontekstā pastāv mazāk apgrūtinoši līdzekļi, rada Vispārējās tiesas Reglamenta 55. panta 3. punktā paredzētā iespēja iecelt jaunu juridisko pārstāvi, ja Vispārējā tiesa nolemj aizliegt sākotnēji ieceltajam pārstāvim piedalīties tiesvedībā, jo uzskata, ka viņa attieksme, kas izklāstīta minētā reglamenta 55. panta 1. punktā, nav "saderīga ar cieņu pret Vispārējo tiesu vai ar pareizas tiesvedības prasībām". Šādā situācijā Vispārējās tiesas Reglamenta 55. panta 3. punktā ir paredzēta tiesvedības apturēšana uz laiku, lai dotu attiecīgajam lietas dalībniekam iespēju iecelt jaunu pārstāvi. Tādējādi attiecīgais noteikums ļauj aizsargāt prasītos nosacījumus, ar kuriem var taisīt spriedumu, aizliedzot dalību juridiskajam pārstāvim, kurš ar savu rīcību šos nosacījumus neizpilda, vienlaikus nodrošinot iespēju skatīt lietu, ja prasītājs ieceļ citu juridisko pārstāvi.

105. Balstoties uz minēto izvērtējumu, uzskatu, ka Brēmenes Universitāte ir rīkojusies pareizi, apgalvodama, ka tās prasības *automātiska* atzīšana par nepieņemamu – kā sekas tam, ka tās juridiskais pārstāvis neizpilda neatkarības pienākumu, – ir uzskatāma par tās tiesību vērsties tiesā nesamērīgu ierobežojumu. Tas pārsniedz to, kas ir nepieciešams, jo mērķus – pareizu tiesvedību un apelācijas sūdzības iesniedzējas tiesību aizsardzību – var sasniegt ar mazāk apgrūtinošiem līdzekļiem, ja apelācijas sūdzības iesniedzējai tiek dota iespēja iecelt citu advokātu.

2. Jautājums (tā neesamība) par to, ka nav skaidra procesuāla pamata, kas ļautu iecelt jaunu juridisko pārstāvi

106. Pārsūdzētā rīkojuma 40. punktā Vispārējā tiesa ir atsaukusies uz Statūtu 21. panta otro daļu un sava Reglamenta 51. panta 4. punktu, lai pamatotu secinājumu, ka tās procesuālajos noteikumos nav paredzēta iespēja apelācijas sūdzības iesniedzējai iecelt jaunu juridisko pārstāvi atšķirībā no minētajās tiesību normās skaidri noteiktās iespējas labot situāciju, ja nav iesniegti noteikti dokumenti.

107. Apelācijas sūdzības iesniedzēja apstrīd šo secinājumu un tālab norāda uz secinājumiem lietā *Uniwersytet Wrocławski*, kuros ģenerāladvokāts M. Bobeks pēc analoģijas ir atsaucies uz Vispārējās tiesas Reglamenta 51. panta 4. punktu un arī uz Hartas 47. pantu, lai pamatotu savu argumentu, ka minētajā lietā prasītājam būtu jābūt iespējai mainīt advokātu, ja tiek konstatēts, ka viņš neizpilda neatkarības pienākumu [44].

108. Atbildes rakstā *REA* apgalvo, ka Vispārējās tiesas Reglamenta 51. pants attiecas tikai uz jautājumu par to, ka trūkst sertifikāta, kas apliecinātu advokāta dalību attiecīgajā advokatūrā, jeb par rīcības pilnvaru trūkumu. Tā uzskata, ka ģenerāladvokāta M. Bobeka ieteiktā interpretācija ir pretrunā šā panta formulējumam un ka būtu nepieciešamas likumdošanas izmaiņas, kas neietilpst Vispārējās tiesas pilnvarās.

[44] Secinājumi lietā *Uniwersytet Wrocławski*, 151.–157. punkts.

109. Jāatzīmē – tas, ka nav skaidra noteikuma, kas paredzētu jauna advokāta iecelšanu situācijā, kad sākotnējais advokāts neizpilda neatkarības pienākumu, ir jāieliek pareizā normatīvajā kontekstā. Neatkarības pienākums izriet no judikatūras. Tāpēc nav pārsteigums, ka Statūtu un Vispārējās tiesas Reglamenta autori nebija iekļāvuši tiesību normu, kas konkrēti reglamentētu iespēju vai neiespējamību labot šā pienākuma neizpildi. Šādos apstākļos arguments, ka Vispārējās tiesas Reglamentā nav nekas teikts, lai paskaidrotu, ka vienkārši nav citas iespējas kā vien pasludināt prasību par nepieņemamu, ir visai nepārliecinošs.

110. Tā kā prasība par "advokāta" neatkarības pienākumu izriet no judikatūras, ideālā atbilde uz sekām, ko rada šīs prasības neizpilde, būtu jāsniedz, ievērojot LESD 254. panta piektajā daļā paredzētos nosacījumus. Šajā ziņā piekrītu *REA*.

111. Ir jānorāda, ka agrāk Tiesa apstiprināja Vispārējās tiesas nolēmumu nedot neprivileģētam prasītājam iespēju iecelt jaunu advokātu, ja tika konstatēts, ka sākotnēji ieceltais advokāts ir pārkāpis neatkarības pienākumu [45]. To paturot prātā, izvērtējums tika veikts, ievērojot Vispārējās tiesas Reglamenta 44. pantu, kas bija spēkā tajā laikā un kas principā atbilst pašreiz spēkā esošajiem 51. panta noteikumiem. Savukārt šajā apelācijas tiesvedībā Tiesa ir aicināta izvērtēt jautājumu konkrēti saistībā ar Hartas 47. panta ietekmi.

112. Izvērtējot šo ietekmi, šo secinājumu 94.–105. punktā esmu secinājis, ka prasības automātiska atzīšana par nepieņemamu tādēļ, ka juridiskais pārstāvis neizpilda neatkarības pienākumu, nesamērīgi ierobežo tiesības vērsties tiesā. Tādēļ un ņemot vērā to, ka procesuālie noteikumi ir jāinterpretē atbilstoši Hartas 47. pantam, uzskatu, ka neprivileģētiem prasītājiem, kuru juridiskais pārstāvis tiek uzskatīts par tādu, kas neizpilda neatkarības pienākumu, ir jādod iespēja iecelt citu juridisko pārstāvi.

113. Tam noderīgs līdzeklis ir minēts Vispārējās tiesas Reglamenta 55. panta 3. punktā. Proti, kā jau iepriekš tika norādīts, šī tiesību norma kopsakarā ar minētā reglamenta 55. panta 1. punktu reglamentē situācijas, kurās juridiskais pārstāvis citastarp neievēro "pareizas tiesvedības prasības". Juridiskā pārstāvja lēmums uzņemties juridisko pārstāvību situācijā, kurā šāda juridiskā pārstāvība var acīmredzami apdraudēt pārstāvēto lietas dalībnieku, ir uzskatāms par šādas neizpildes piemēru, ciktāl abi scenāriji ir saistīti ar to, ka juridiskais pārstāvis neatbilst konkrētiem profesijas standartiem.

114. Tāpēc, lai nodrošinātu, ka neprivileģētiem prasītājiem ir faktiskas tiesības vērsties tiesā, un kamēr šajā nolūkā nav sniegts skaidrs juridiskais pamats, ierosinu Vispārējai tiesai atsaukties uz Reglamenta 55. panta 3. punktu, lai sniegtu neprivileģētiem prasītājiem iespēju iecelt jaunu juridisko pārstāvi, ja tiktu konstatēts, ka sākotnēji ieceltais juridiskais pārstāvis neizpilda neatkarības pienākumu.

115. Visbeidzot un kā jau tika norādīts citviet [46], juridiskās pārstāvības maiņa nenozīmē, ka attiecīgais lietas dalībnieks varētu atkārtoti iesniegt jaunu procesuālo dokumentu kopu. Juridiskās pārstāvības maiņa nozīmē, ka jaunais pārstāvis pārņem lietu, kuru ir atstājis iepriekšējais pārstāvis, un katrs no viņiem uzņemas atbildību par savu darbību.

[45] Rīkojums, 2013. gada 5. septembris, *ClientEarth*/Padome (C-573/11 P, nav publicēts, EU:C:2013:564, 23. punkts).

[46] Secinājumi lietā *Uniwersytet Wrocławski*, 158. punkts.

3. Secinājumi par apelācijas sūdzības otro pamatu

116. Ņemot vērā iepriekš minēto, secinu – nospriezdama, ka Vispārējās tiesas Reglamentā nav dota iespēja apelācijas sūdzības iesniedzējai iecelt jaunu juridisko pārstāvi pēc tam, kad secināts, ka apelācijas sūdzības iesniedzējas sākotnējais juridiskais pārstāvis neizpilda neatkarības pienākumu, Vispārējā tiesa ir pārkāpusi apelācijas sūdzības iesniedzējas tiesības vērsties tiesā, kas noteiktas Hartas 47. panta pirmajā daļā. Līdz ar to apelācijas sūdzības otrais pamats ir pamatots.

VI. Apelācijas tiesvedības secinājumu sekas

117. Saskaņā ar Tiesas statūtu 61. panta pirmo daļu, ja apelācija ir pamatota, Vispārējās tiesas nolēmuma atcelšanas gadījumā Tiesa pati var taisīt galīgo spriedumu attiecīgajā lietā, ja to ļauj tiesvedības stadija, vai nodot lietu atpakaļ sprieduma taisīšanai Vispārējā tiesā.

118. Šajā lietā Vispārējā tiesa nav lēmusi par lietas būtību. Tādēļ ir nepieciešams lietu nodot atpakaļ izskatīšanai Vispārējā tiesā.

VII. Tiesāšanās izdevumi

119. Tā kā ierosinu apelācijas lietu nodot atpakaļ Vispārējai tiesai, lēmums par lietas dalībnieku tiesāšanās izdevumiem ir jāatliek atbilstoši Tiesas Reglamenta 137. pantam, kas saskaņā ar šā reglamenta 184. panta 1. punktu ir piemērojams arī apelācijas tiesvedībā.

VIII. Secinājumi

120. Ņemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus, ierosinu Tiesai:

– atcelt Eiropas Savienības Vispārējās tiesas 2020. gada 16. decembra rīkojumu *Universität Bremen/REA* (T-660/19, nav publicēts, EU:T:2020:633);

– nodot lietu T-660/19 izskatīšanai Vispārējā tiesā;

– atlikt lēmuma par tiesāšanās izdevumiem pieņemšanu.